

suggereerd met enkele kussentjes en bedlampjes. In dit opzicht verschilt *Zomernacht* veel van een andere recente opvoering van dezelfde komedie; *Un songe d'une nuit d'été* van regisseur Michel Dezoteux. Dezoteux' voorstelling, in het Théâtre Varia, is erg barok: met opzichtige chique kledij, een indrukwekkend decor en een aantal speciale effecten.

Ten tweede is er de prozavertaling van Hugo Claus. Claus heeft de tekst gezuiverd van verwijzingen die voor de hedendaagse toeschouwer onduidelijk zouden zijn en heeft de tekst verlevendigd met woordjes die Hollanders "sappig" zouden noemen. Staat er bij Courteaux nog "Zie daar komt ze, kommervol. /Luimig is toch Amors rol. /Want hij maakt de meisjes dol," dan wordt dat bij Claus: "Ha daar komt zij al, vies en afgepeigerd. Die Cupido kan er wat van om al die arme wijven zo gek te krijgen." In de rijmvertaling van Cees Buddingh staat gewoon: "Slaap gezond/Op de grond" en bij Claus: "Slapen is gezond/voor kop en kont." Buddinghs "Hans krijgt zijn Jansjes, /De hengst die krijgt zijn merrie weer en ieder maakt een dansje," wordt bij Claus nogal vrij omgezet in: "...wil je een liedje? /Of zal ik je pakken, /kanariepietje? /En wat zegt de specht: 'Alles komt terecht'."

De taal van Claus is lieflijk, poëtisch en plat-boertig tegelijk. Hij is erin geslaagd om het sprankelende en poëtische gehalte van Shakespeares taal te bewaren, maar hij voegt er dikwijls een direct, onverholen en rauw cachet aan toe. Zo rauw en animaal is ook de muziek van Tom Waits, waarmee elk bedrijf van de voorstelling begint. Jan Declair doet er nog een schepje bovenop door Jan Spaan (een zeer vermakelijke Tony De Maeyer) het meest onverstaanbare en platte dialect te laten schreeuwen.

Ten derde is er de humor. En dan denk ik vooral aan de onvermijdelijke burleske groep dorptoneelspelers waarin vooral Günther Lesage als Nico Spoel in onvervalste Herr Seele-stijl uitblinkt en cabotineert dat het een lieve lust is. De humor is dikwijls van die aard dat ze de al zo broze theaterillusie waarop *Zomernacht* is gebaseerd bruusk doorbreekt. Wanneer koning Theseus zijn Atheense burgers in het bos slapend aantreft zegt hij: "wij zullen hen met onze jachthoornen wekken", waarop hij ze met zijn jachthoorn in de ribben port. Wanneer de regisseur van het groepje zegt: "Dit groen gazon zal ons toneel zijn, en deze meidoornhaag onze kleed-

kamer", doorbreekt Jan Spaan die illusie door even hard op de planken vloer te stampen en met een dom en vragend gezicht naar zijn meester te kijken. De humor is nog het best vergelijkbaar met de absurde grappen van Monty Python.

De erotiek is de drijfveer waardoor de personages uit het stuk voortgestuwd worden. In een interview (De Morgen 26 februari 1991) zegt Jan Declair daarover: "Het gaat onder meer om begeerte, om het lichaaamlijk realiseren van de liefde." Eigenlijk is erotiek een dus nog te romantisch woord want de jonge koppeltjes ("ze hebben het nog niet gedaan", weet Jan Declair ons over hen te vertellen) zijn gewoon geïnteresseerd in sex. Zo zijn de jonge vrouwen gekleed in strak spannende shirts (waaronder hun volle borstjes priemen) en kleurrijke zomerjurkjes met bretellen. Kortom: kledij die zeer vlug uitgespeeld kan worden. Bijvoorbeeld voor een vluggertje met de geile Puck - die in zijn lange legermantel eigenlijk iets te kleurloos en onpersoonlijk overkomt - waarbij de Elfjes hun tegenstribbelende geschreeuw nogal vlug laten overslaan in kreetjes van genot. De visie op erotiek zoals die in de voorstelling aan bod komt past goed bij het tempo en de dictie van de tekst: rauw en vluchtig.

Met *Zomernacht* heeft Jan Declair aangetoond dat Shakespeares komedie niet persé met een exuberant sprookjesdecor of een magische sfeer moet, zoals in de dekadente, overgestileerde voorstelling van Dezoteux. Het grote verschil is dat in Dezoteux' voorstelling de droom en het sprookje worden opgeroepen door het decor en bij Declair door de poëzie van de taal zelf, zoals in Shakespeares tijd.

De vier bovenvermelde ingrediënten samen maken van *Zomernacht* een 'volkse' voorstelling die soms een tikkeltje overhelt naar het boertige. Ik heb er in ieder geval van genoten.

Stefan Moens

Gezelschap: 't Gebroed;
tekst: William Shakespeare;
vertaling en bewerking: Hugo Claus;
regie: Jan Declair; met Ann Pira, Tine Van Den Brande, Karlijn Sileghem, Eric Kempeneers, Tony De Maeyer, Günther Lesage, Rudy Morren, Eric Verschueren, Filip Peeters; muziek: Tom Waits;
Decor: Jan Declair. Gezien op vrijdag 4 mei 1991 in De Plotter te Ternat.

Het Zuidelijk Toneel Eindhoven Ajax / Antigone

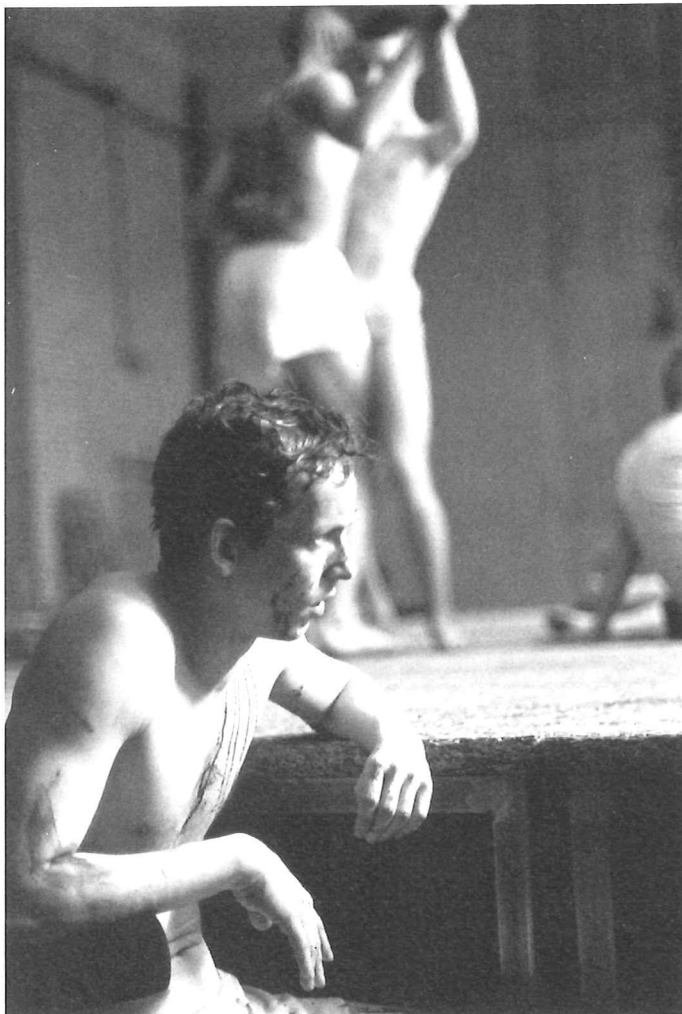
Ivo Van Hove staat met *Ajax / Antigone* op het Theaterfestival in september. Een omstrede voorstelling zo blijkt uit de twee volgende recensies: stem en tegenstem.

I

Dat het Zuidelijk Toneel *Ajax* en *Antigone* van Sofocles op één avond programmeren is boeiend, maar de vraag rijst naar het waarom. In beide stukken wordt gedebatteerd over het al dan niet begraven van een dode, zodat de verhaallijnen sterke gelijkenissen vertonen. Uit de voorstelling blijkt echter dat de politieke context, die in deze twee tragedies

wordt behandeld, een veel interessanter én hedendaagser gegeven is.

Regisseur Ivo Van Hove laat eerst *Ajax* opvoeren. Het publiek neemt plaats op tribunes aan de lange zijden van het verhoogde, witgrijze speelvlak. Uit een luik in het plafond komt het hoofd van de godin Athena te voorschijn, terwijl ze Odysseus toespreekt. Zij vertelt hoe ze Ajax, de heroïsche legeraanvoerder, belet heeft zijn Griekse medestanders (Agamemnon, Menelaos en Odysseus) te vermoorden, nadat hem Achilleus' wapenuitrusting is ontegd. Na dit gesprek maken we kennis met Ajax, die beseft dat iedereen hem verlaten heeft. De enige keuze die hem rest is zelfmoord. Na zijn dood willen Menelaos en Agamemnon hun tot vijand geworden vriend niet begraven. Vele discussies later zal Odysseus proberen Agamemnon tot inzicht te brengen om het toch te doen. "Hoeveel vrienden worden later vijanden?",

Ajax / Antigone (Het Zuidelijk Toneel) Foto - Keoon